

OBSERVATORI DE GRADUATS DE LA UAB.

ANÀLISI DEL GRUP DE DISCUSSIÓ DE LES TITULACIONS: HISTÒRIA, FILOSOFIA, HISTÒRIA DE L'ART I TEORIA DE LA LITERATURA.

Participants en el grup de discussió:

Josefina Cambra. Degana del Col·legi de Llicenciats
Joan Comasòlives. Patronat de l'arxiu històric de Sabadell
Elvira Fernández. IES Sant Adrià
Margarida Cirach. IES Vallès
Marina Sánchez. IES Jaume Viladoms
Laura Mendiluce. Sala d'art
Anna Vié. Museus

Pere Ysàs. Degà de la Facultat de Filosofia i Lletres
Francesc Espinet. Director departament Història Moderna i Contemporània
Antonio Penedo. Coordinador de la titulació de Teoria de la Literatura
Josep Guitart. Director departament de ciències de l'antiguitat i edat mitjana
Joan Carbonell. Vicedegà d'estudis de la Facultat de Filosofia i Lletres
Jaume Aulet. Vicedegà d'ordenació acadèmica de la Facultat de Filosofia i Lletres
Joaquim Pera. Facultat de Filosofia i Lletres

Pere Miró. President del Consell Social de la UAB.
Maria Lluïsa Hernanz. Vicerectora d'Ordenació Acadèmica i Qualitat Universitària
Alfredo Vara del Campo. Consell Social

Conductor del grup de discussió: Jordi Planas. Observatori de graduats de la UAB

Seguiment del grup. Jesús Vivas. Observatori de graduats de la UAB.

1. SITUACIÓ I PERSPECTIVES DEL MERCAT LABORAL I DE LA INSERCIÓ PROFESSIONAL

El grup de discussió s'inicia amb la presentació d'un resum de les dades quantitatives que surten de l'enquesta realitzada als titulats de les diferents titulacions de la Facultat de Filosofia i Lletres que acabaren els seus estudis el curs 1994-1995.

De la presentació d'aquestes dades, destacaríem els següents aspectes:

- **La inserció per aquests titulars no resulta fàcil:** trobem en aquests col·lectius les durades¹ del procés d'inserció dels titulats més llargues de totes les titulacions estudiades en l'Observatori de l'any 2000.
- Les taxes d'atur, com també pels altres titulats que formen l'Observatori del 2000, no suposem un problema greu a l'actualitat.
- La feina que realitzen els titulats actualment es decanta de forma destacada per ocupacions en l'àrea de la docència.

Ja tenim, doncs, els elements que configuren l'eix del debat.

El camp laboral clàssic de la inserció dels titulats en les denominades disciplines de "lletres" ha estat i continua estant en l'àrea de la docència...

Dos aspectes destaquen a l'hora d'abordar la discussió sobre el tema de la importància de la dedicació a tasques de docència per part dels titulats en disciplines humanístiques:

- Un primer aspecte fa referència al pes que té la inserció professional com a docents dins el conjunt de titulats i els problemes que això comporta. La mateixa composició professional de les persones externes que participen en la reunió és un testimoni d'aquesta importància: tres de les set persones externes, són professores de secundària.
- Un segon aspecte té a veure amb la crítica que alguns participants externs realitzen de la manca de formació específicament dirigida cap a la docència de les persones titulades en la facultat de Filosofia i Lletres.

Sobre el primer aspecte, una persona participant, representant del Col·legi professional, il·lustra amb unes dades tretes d'un estudi realitzat no fa gaire temps l'alt percentatge de titulats ocupats en aquesta àrea, en la mateixa línia de les dades aportades per l'Observatori:

“un 45% treballen de docents; un 26% de docents més alguna altra cosa... “

¹ Mesurades com els mesos que han passat els titulats en una situació de recerca de feina des de l'acabament de la carrera.

Però diverses intervencions, tant de participants externs com de participants interns, apunten a les dificultats creixents d'inserció laboral com a docents.

"... tradicionalment el Col·legi havia col·locat molt bé, fonamentalment en el món de l'educació, es a dir en les escoles. En l'ensenyament secundari entraven pràcticament els que s'apunten, i en la seva totalitat el mes de setembre..."

Diversos factors fan que a l'actualitat ens trobem en un moment de saturació de les professions lligades a la docència. Aquesta sembla l'opinió majoritària. Un participant intern qualifica la situació actual de dramàtica, i afegeix:

".. en aquests últims anys, a nivell de volum i fluctuacions del mercat laboral, no sé si es sostenible que surtin de les universitats catalanes centenars de llicenciats en Història, per molta diversificació d'ocupacions que pugués produir-se."

El problema de saturació del mercat laboral d'ensenyants, és un problema de solució fora dels àmbits de la Universitat. El debat sobre les idees que es plantegen lligades a aquesta situació, només serveix com a marc contextual en el qual es desenvolupen altres intervencions, més d'implicació directa de la Universitat.

Tanquem el tema contextual, les dificultats d'inserció en el camp de la docència, amb intervencions que indiquen el futur previsible d'aquestes ocupacions. Com la següent citació d'un membre extern, bastant explícita:

"... a 10 anys vista aquest problema haurà desaparegut, ja que hi hauran molts menys alumnes que sortiran de les titulacions de lletres. L'ajust al mercat laboral serà molt més adequat."

Malgrat la importància de la inserció professional com a docents, no hi ha itinerari formatiu per a la docència en els plans d'estudis de les facultats.

"... cal revisar els continguts de les matèries..., no pot ser que una carrera com història, que tradicionalment el percentatge més alt de gent és el que s'ha dedicat a la docència, i no hi hagi cap assignatura de didàctica de la història..., em sembla increïble que en cap moment de la carrera s'ensenyi com s'ha d'ensenyar la història o com a mínim donar unes pautes de com fer-ho"

Aquesta opinió d'una persona participant externa reflexa un sentiment compartit per altres participants externs: "...crec que hi ha d'haver una revisió dels continguts i crear una matèria pensada per les persones que opten per la docència a secundària"

S'està plantejant una crítica als continguts dels plans d'estudis de les facultats, alhora que es demana la creació d'itineraris dirigits a la formació en la docència. Nous itineraris per formar ensenyants, nous continguts formatius que parin atenció a les noves perspectives laborals que s'obren als llicenciats...

Cal obrir les possibilitats d'accés a altres camps d'exercici professional, cal, doncs, resituar els continguts dels plans d'estudi.

Amb el camp professional de dedicació a les activitats docents saturat, buscar camps professionals alternatius es converteix en un important element d'empleabilitat dels nous titulats. Aquesta perspectiva demana l'anàlisi dels requeriments que nous perfils laborals exigeixen.

Des del Col·legi professional aporten la seva visió d'una actualitat professional que s'obre a les persones titulades en les diferents branques de les humanitats.

"...tenim una llista d'altres àmbits on s'està trobant feina, per exemple en el món editorial. Aquí hi ha un gran camp on, jo diria, s'està inserint més gent, encara que necessiten una formació complementària; no hi ha dubte d'això, ja que no és suficient la formació rebuda a la titulació"

Però, afegeixen alguns membres externs, aquests nous camps professionals, estan requerint competències de les que no disposen els titulats de lletres:

"... se'ns demana que siguem bon gestors..., a l'actualitat la paraula màgica és la polivalència; se'ns demana la capacitat de gestionar grups de gent, recursos, que tinguem unes habilitats tècniques informàtiques que no hem après durant la carrera..."

Davant d'aquestes aportacions de participants externs i del panorama de dificultats en la inserció dels titulats que han quedat dibuixades, els membres representants de les titulacions, membres dels equips directius de la Facultat de Filosofia i Lletres, mostren els seus dubtes i certes resistències. Es parla de polivalència, de capacitats de gestió, de demanda creixent de formació humanística com a complement d'altres titulacions, però també d'itineraris específics per als qui vulguin dedicar-se a la docència. No sembla senzill orientar la facultat, els plans d'estudi de les titulacions en una direcció que pugui cobrir l'ampli ventall de requeriments que la complexitat laboral exterior demana.

La funció de la Universitat.

".... si hem de formar llicenciats, siguin d'història, d'història de l'art, que coneguin una disciplina i sàpiguen moure's davant una eventual sortida laboral: al món editorial, els museus, la gestió cultural..., no se quin tipus de llicenciat estarem formant..."

Aquesta opinió d'un participant intern, marca la direcció que pren el debat a l'hora de situar la funció de la universitat davant els suggeriments que arriben de l'exterior. Potser és aquest aspecte el que polaritza de forma més marcada les intervencions de les persones externes i de les persones internes.

Una persona externa, manifesta:

"Crec que la universitat ha d'orientar i formar l'alumne per l'exercici d'una professió; jo vinculo els estudis universitaris a poder exercir una professió en els anys posteriors"

Aquesta opinió és seguida per altres participants externs, amb intervencions com la que segueix:

“... jo sempre reivindico que s’ha d’estudiar allò que et vingui de gust, quan et vingui de gust..., però també s’ha de poder viure, i en aquesta societat capitalista significa poder-se guanyar la vida, ens agradi a o no..., la gent s’angoixa moltíssim quan està acabant la carrera i no sap quina feina farà...”

Es vulgui o no es vulgui, la realitat ens indica que per molta gent la realització d’estudis universitaris és una opció per aconseguir una sortida professional.

Però l’opinió majoritària dels representants de la facultat és la de no identificar la funció de la universitat amb la professionalització dels estudis que s’imparteixen.

“... aquesta [la funció de la universitat] no ha de ser la de crear gent per fer una determinada tasca; la funció de la universitat consisteix en aprendre unes ciències, uns coneixements que després serviran per anar per la vida, no només per treballar...”

El no confondre la universitat amb un servei de col·locació, com també la impossibilitat de fer un itinerari diferent per a cada cosa, juntament amb què la feina de la universitat no és formar bons professionals per ocupar un determinat lloc de feina, són les idees dominants entre els participants interns, alguns d’ells bastant crítics amb alguns continguts de l’actual pla docent i de la direcció que sembla orientarà les noves revisions:

“... amb la revisió del pla d’estudis actual, i el que es posarà en marxa d’aquí a uns anys, s’han diversificat molt més les assignatures, han aparegut algunes relacionades amb l’orientació laboral futura..., la meua opinió és que els nous alumnes no estan més ben preparats per la inserció que els llicenciats del pla antic..., la seva formació cultural és menor i per tant la seva capacitat per inserir-se en el món laboral també és menor...”

En aquesta citació d’un representant de la facultat, queda implícita la resistència a determinats canvis en els plans d’estudis, sobretot en la direcció d’obrir el ventall d’opcions encaminades a les diferents demandes del món laboral i, per contra, definir un perfil formatiu de caire més acadèmic: formació de base humanística, formes de treball amb rigor, tot un seguit d’eines que només pot oferir la formació universitària.

També s’ofereixen des del camp dels participants externs opinions en la mateixa línia què incideixen els responsables de la facultat.

“... pensar en el món del treball no ha de fer perdre uns elements bàsics que són els que la universitat ha de poder donar: formació bàsica, vagi on vagi a parar aquesta persona...”

En aquest punt del debat, interessa l’opinió d’un membre institucional de la taula, tractant de buscar un cert equilibri entre els diferents punts de vista reflectits:

“... no estem parlant de minimitzar la nostra formació, en el sentit de dir: agafarem unes gotetes d’aquí, unes d’allà, i ja estarem preparats... amb afegir un crèdit d’això i un altre d’allò tampoc els estem formant pel món del treball...”

“ A Itàlia tene uns projectes transversals... fa formació en gestió, informàtica, llengües, relacions humanes..., i tenen un gran èxit. Podríem veure si d’aquí un temps tenen sortida en la nostra Universitat...”

Millorar la empleabilitat: una sòlida formació de base.

Menys professionalització i més formació de base. Enfortir el contingut en capacitació dels alumnes per enfrontar la vida a la sortida de la universitat.

“... hem de crear bons estudiants, que surtin amb una formació mínimament sòlida, que després quan finalitzin els estudis tinguin suficient capacitat com per encaminar-se”

Aquesta és l'opinió d'un membre de la facultat, sostinguda també per d'altres membres, tant interns com externs: formar gent amb prou capacitat perquè després pugui formar-se al món laboral; capacitat de formació posterior, capacitats per “anar per la vida”.

Ara bé, un participant intern planteja el problema de marcar el líndar del concepte “formació bàsica”

“... l'alumne que s'apunta a història, jo vull pensar que el seu mòbil principal és la curiositat intel·lectual amb el que diem història, amb la ciència històrica...”

Un altre participant intern, manifesta:

“Els meus alumnes, que han estudiat amb aquest pla d'estudis [el vell], han acabat amb una formació molt generalista, lleugerament especialitzada, poc preparada cap a l'orientació professional, però era gent amb una formació cultural sòlida, i se'ls veia amb capacitat d'orientar-se a la vida professional...”

Es configura una opinió majoritària entre els membres de la facultat que s'orienta cap a un reforç en el perfil d'una formació bàsica de qualitat com a element d'empleabilitat dels titulats. S'associa una bona base de coneixements a una millora en els processos d'apropament al món laboral.

Aquesta idea no és del tot compartida per alguns participants externs, els quals demanarien a les titulacions continguts bàsics, però també una certa orientació professional.

“... la formació específica hauria de complementar aquella part de formació necessària per desenvolupar professions concretes...”

I un altre participant:

“És evident que la carrera d'història de l'art no ens ha de donar una formació específica per poder-nos dedicar a una galeria d'art; però sí saber on es pot obtenir aquesta formació específica”

Diversificar els perfils de les titulacions, complements formatius professionalitzadors sobre una bona base cultural o creació de noves titulacions lligades a noves demandes del món extern... Són diferents propostes que surten en el debat, sostingudes per participants externs, amb l'objectiu de millorar la empleabilitat dels titulats.

La formació especialitzada: quan, per a qui i amb quins continguts

“Ja no és suficient la formació rebuda a la titulació”. D'aquesta manera situa el tema de la formació de postgrau una persona externa.

Hi ha una certa unanimitat entre els participants externs en proposar l'especialització com a complement d'una bona formació de base:

“No tots els quatre anys de formació han de ser amb un itinerari clar, hi pot haver una part de formació comú i pot ser que l'últim any es plantegi un itinerari més marcat...”

En aquesta intervenció d'una persona externa trobem el suggeriment de dur a terme l'especialització com a pas posterior a una formació de base. Gairebé la mateixa opinió l'expressa un membre de la facultat:

“... quan es va reduir la carrera de 5 anys a 4, no vam ser capaços de reduir els continguts de 5 a 4 anys; hem continuant fent els que es feien en 5: El resultat és que la gent no ho fa en quatre anys. Potser s'hauria de fer en 4 anys i després fer un postgrau que portes a les professionalitzacions...”

No hi ha un acord total sobre qui o quins organismes han d'oferir aquesta formació específica.

Per exemple, un membre de la facultat planteja el problema des d'aquesta perspectiva:

“... el mercat de treball s'ha diversificat de tal manera que el que també ha de diversificar-se és l'adquisició de capacitats per estar dins del mercat de treball,... ha de ser el conjunt de la societat qui ha de donar la possibilitat d'adquisició de les capacitats que puguin cubrir la diversificació del mercat laboral...”

En aquest aspecte, és necessària la concurrència d'altres institucions per oferir aquests nous perfils professionals, aquesta polivalència i diversificació que, sembla, demana el mercat laboral.

La representant del Col·legi professional reconeix el paper protagonista que ha de tenir la seva institució amb una oferta acurada i actual de nous continguts:

“... s'han girat també els col·legis cap al sector oferta de serveis; hi ha molt professional autònom, que fins ara no s'havia donat, perquè la gent s'ha d'espavilar, ha de treballar. S'ha muntat un servei de gestoria per donar suport a les persones que es troben en aquesta situació...”

Cal una orientació.

Es percep entre els participants externs, una certa crítica al desànim que es genera entre els nous titulats la manca d'una perspectiva professional clara. Diverses intervencions incideixen en aquest aspecte:

“... una de les coses que s'hauria de fer els últims anys, serien seminaris on es convidés a gent que treballa a docència, a gent dels col·legis professionals..., per ajudar els estudiants que estan acabant els seus estudis a veure el ventall d'ofertes que hi ha un cop titulats...”

“... hi ha d'haver una vinculació entre la universitat, la demanda social i les diferents entitats... Potser s'ha de fer més divulgació a la gent dels instituts: hem de saber que feu per orientar als nostres alumnes; més transparència i vinculació tots plegats...”